

Č.j.: DDS-To/1118/2023	Účinnost od: 1. 9. 2023
Spisový znak: A1	Skartační znak: A10
Projednáno a schváleno pedagogickou radou:	30. 8. 2023
Školská rada seznámena dne:	31. 8. 2023

Minimální program prevence rizikového chování a minimalizace šikany pro školní rok 2023/2024

Ředitelka DDŠ: Mgr. Stanislava Tóthová

Statutární zástupce: Mgr. Tomáš Polák

Metodik prevence: Bc. Viktor Salčík

Obsah

1. Východiska pro zpracování MPP zařízení a jeho realizace.....	4
1.1. Strategie.....	4
1.2. Zákony.....	4
1.3. Vyhlášky.....	5
1.4. Metodické pokyny a doporučení.....	5
1.5. Související normy.....	6
2. Analýza současné situace v zařízení a cíl MPP	7
2.1. Analýza současné situace a východiska pro další práci.....	7
2.2. Podmínky, úkoly a cíle prevence	8
3. Témata primární prevence pro ZŠ a VMV	9
3.1. Návykové látky	9
3.2. Rizikové chování v dopravě	10
3.3. Poruchy příjmu potravy	11
3.4. Alkohol.....	12
3.5. Syndrom týraného dítěte.....	13
3.6. Šikana	15
3.7. Kyberšikana	17
3.8. Homofobie	18
3.9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus	19
3.10. Vandalismus.....	20
3.11. Záškoláctví a školní neúspěšnost	21
3.12. Krádeže.....	22
3.13. Tabák.....	23
3.14. Krizové situace spojené s násilím	25
3.15. Prevence nelátkových závislostí, netolismus	26
3.16. Sebepoškozování.....	27
3.17. Nová náboženská hnutí.....	29
3.18. Rizikové sexuální chování	29
3.19. Příslušnost k subkulturám.....	30
3.20. Domácí násilí	31
3.21. Hazardní hraní.....	32
3.22. Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS (Poruchy autistického spektra)	33
4. Priority zaměření MPP ve školním roce 2023/2024	35
4.1. Eliminace NEŽÁDOUCÍCH projevů chování, zejména:	35

4.2. Podpora ŽÁDOUCÍHO chování, zejména:	35
5. Činnosti nutné k dosažení cílů.	36
5.1. Realizace v rámci vzdělávací činnosti.	36
5.2. Realizace v rámci výchovných činností	37
6. V průběhu realizace tohoto plánu budou plněny následující úkoly:	39
7. Realizace minimálního preventivního programu.	40
8. Metody práce.	42
9. Seznam spolupracujících institucí a odborníků podílejících se na prevenci rizikového chování.	43
10. Způsoby prezentace MPP a jeho plnění	45
10.1. Prezentace a plnění MPP ve škole.....	45
10.2. Prezentace a plnění MPP v domově	45
11. Evaluace	46

1. Východiska pro zpracování MPP zařízení a jeho realizace

1.1. Strategie

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 – 2027
- Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2019 – 2022, Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2023 – 2026
- Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2019 – 2022, Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2023 – 2026

1.2. Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, nabývá účinnosti dnem 1. října 2020, s výjimkou ustanovení části první čl. I bodů 6, 81 a 83, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení. Ustanovení části první čl. I bodu 12 pozbývá platnosti dnem 30. září 2025.
- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový Zákon“
- Zákon č. 422/2003 Sb. o sociální potřebnosti – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách (novela zákona č. 482/1991 Sb.)
- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (více o ohlašovací povinnosti školy)

- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

1.3. Vyhlášky

- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků

1.4. Metodické pokyny a doporučení

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j.: MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních (č. j.: MŠMT 21291/2010-28) + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování:
 1. návykové látky
 2. rizikové chování v dopravě
 3. poruchy příjmu potravy
 4. alkohol
 5. syndrom CAN
 6. školní šikanování
 7. kyberšikana
 8. homofonie
 9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
 10. vandalismus
 11. záškoláctví
 12. krádeže
 13. tabák
 14. krizové situace spojené s násilím
 15. netolismus
 16. sebepoškozování
 17. nová náboženská hnutí
 18. rizikové sexuální chování
 19. příslušnost k subkulturám
 20. domácí násilí
 21. hazardní hraní
 22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č. j.: 14423/99-22)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MSMT-43301/2013)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č. j.: 10194/2002–14)

1.5. Související normy

- Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny – platné znění od 1. 1. 2015 – více o ohlašovací povinnosti školy)
- Metodický pokyn o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané (č. j.: 25884/2003-24)
- Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1. 6. 2015
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků a studentů ve školách a škol. zařízeních zřizovaných MŠMT, č. j. 37014/2005

2. Analýza současné situace v zařízení a cíl MPP

2.1. Analýza současné situace a východiska pro další práci

V Dětském domově se školou, základní škole a středisku výchovné péče v Šumperku jsou umístěny **dívky se závažnými poruchami chování** na základě rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy, uložení ochranné výchovy (po udělení výjimky z MŠMT) nebo uložení předběžného opatření, které si plní povinnou školní docházku. Dívky s rizikovým chováním a dívky s poruchami chování, které představují zejména: záškoláctví, nerespektování autority, šikana, útěky, krádeže, experimentace s drogou; dívky s citovou deprivací, syndromem CAN (týrané a zneužívané dítě), dívky z nevyhovujícího rodinného prostředí, z rodin velmi sociálně slabých, z dysfunkčních rodin.

Tyto obtíže jsou často doprovázeny **dalšími komplikacemi**: lehké mentální postižení, nízká frustrační tolerance, emoční labilita, specifické poruchy učení aj. Chování dívek je v běžných sociálních situacích často společensky nepřijatelné a obtížně zvladatelné. Pro většinu umístěných dívek je proto nemožné vzdělávat se ve školách hlavního vzdělávacího proudu.

Morálka dívek a jejich **žebříček hodnot** jsou jen velmi těžce akceptovatelné pro většinu majoritní společnosti. Vedle zděděných dispozic se na formování jejich osobnosti podílely většinou nevyhovující sociální podmínky a patologické sociální prostředí, kde často chyběly kladné vzory, které by jim ukázaly tu správnou cestu životem, naučily je, co je správné a co není a co je už za hranicí zákona.

K výše zmíněnému můžeme připočítat **nízkou úroveň morálně volných vlastností** (pravdomluvnost, láska, úcta, pokora, porozumění, morálka, pracovitost, houževnatost, snaha někomu pomoci, někoho mít opravdově a nezištně rád, někoho si vážit, neubližovat a naopak uznávat i někoho, kdo je jiný, než my, apod.). Nezřídka se těmito důležitým hodnotám v mezilidských vztazích a v životě všeobecně pouze vysmívají, uráží je a jako svoji přednost naopak považují to, že je neuznávají a že se jimi neřídí. Dobrotu druhého považují za jeho slabost a snaží se jí zneužít a využít k vlastnímu prospěchu.

Mnohé dívky zažily různé formy **domácího násilí**, ať již na sobě, nebo ve svém okolí. Tyto zkušenosti je negativně formují a ukazují jim chybné vzorce chování a řešení problémů. **Problémy a zátěžové situace** většina z nich neumí řešit. Často se uchylují k vulgarismům, agresivitě zaměřené na své okolí, vlastnímu sebepoškozování, k návykovým látkám anebo jiným závislostem. Často spatřují řešení svého problému v útěku od problémů. A ty samozřejmě a zákonitě při jejich způsobu života narůstají a přibývají. Mnohé se takto snaží „utíkat“ celý život. Neuvědomují si, a mnohdy ani nechtějí, důsledky takového způsobu života.

2.2. Podmínky, úkoly a cíle prevence

Podmínkou úspěchu práce s těmito dětmi je **vnitřní a vnější motivace**. Děti, které jsou motivovány možností jezdit domů k rodině na dovolenky, mnohem lépe spolupracují, jsou aktivnější a snaží se víceméně dodržovat nastavená pravidla. Všechny děti tuto možnost nemají, ale velmi po kontaktu s rodinou touží. Potom je v mnoha případech spolupráce s nimi obtížná, dopouští se opakovaně útěků ze zařízení. Nejobtížnějším úkolem pedagogických pracovníků je nalézt cokoliv, co by mohlo dívku motivovat k respektování dohodnutých pravidel a získání důvěry v pracovníky zařízení i vlastní sebedůvěry. S využitím pedagogického taktu a optimismu dívkám připomínat, opakovat a ukazovat, co je a není správné, pomáhat k náhledu na své jednání, na své postoje, na důsledky svého chování a motivovat je ke změně.

Nejdůležitějším úkolem je **naučit** tyto děti **řešit různé problémy**, se kterými se v životě potýkají, **bezpečným způsobem**. Vysvětlit jim, že mnohdy je jednodušší se snažit problémům předcházet, než je potom pracně a složitě řešit.

Základním cílem prevence rizikového chování je výchova dětí a mládeže ke **zdravému životnímu stylu**, k osvojení si **pozitivního sociálního chování** a rozvoji osobnosti, k odmítání forem sebedestrukce a porušování zákona. Je nezbytně nutné, aby se všichni pedagogičtí pracovníci, kteří se podílí na práci s těmito dětmi, snažili o co možná největší rozvoj osobnosti každého dítěte. Aby hledali možnosti, jak dítě efektivně motivovat a podporovat v jeho myšlení, vystupování, chování a v jeho vzdělávání, aby bylo připraveno na **bezpečný návrat do běžného života**.

3. Témata primární prevence pro ZŠ a VMV

3.1. Návykové látky

Návykové látky velmi negativně a destruktivně zasahují do života většiny našich dětí. Cigarety, alkohol a marihuana se staly pro drtivou většinu z nich životní samozřejmostí. Mnohé děti vykazují silnou závislost na nikotinu, který velmi negativně ovlivňuje jejich psychiku. V posledních letech se setkáváme s tvrdými drogami, především pervitinem, který velmi negativně, kromě dalších somatických oblastí, ovlivňuje především jejich psychiku, a tím i všechny ostatní stránky jejich osobnosti. Některé dívky, které si aplikují drogu nitrožilně, často onemocní žloutenkou C. Nejrozšířenější drogou, se kterou má většina dívek zkušenosti, je marihuana. Některé děti jsou na ní závislé, opakovaně se vrací z útěků i z dovolenek pozitivní na THC. Zaznamenali jsme nové trendy používání návykových látek v podobě elektronických cigaret, HHC, kratom aj., které nedokážeme zjistit testem. Vaping – užívání e-cigaret se v poslední době vyskytuje častěji než klasické cigarety. Je třeba děti seznámit s riziky jejich používání. Návykové látky jsou naprosto zásadní kapitolou primární prevence, na kterou klademe mimořádný důraz.

Cíle:

- v ideálním případě předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku
- snažit se oddálit první kontakt s toxickými a psychotropními látkami, hlavně tvrdými drogami, které se více a častěji stávají součástí životního stylu těchto mladých lidí.
- pokud již jsou uživateli drog, tak se snažit motivovat k omezení konzumace až k naučení se říci ne, nenechat se ovlivnit jinými vrstevníky
- snažit se aktivizovat děti k pravidelným zájmovým činnostem a k účelnému naplnění volného času pestrou nabídkou aktivit
- podporovat zájem o zdravý životní styl

Prostředky:

- pravidelně seznamovat pedagogické pracovníky s novými typy drog, s jejich účinky a rozpoznávat možné projevy intoxikace (testy)
- v maximální možné míře využívat různé programy prevence a intervence drogových závislostí, informovat o různých formách pomoci

- zajímat se o problémy dětí, poskytovat psychologickou podporu, spolupracovat s odborníky, se zákonnými zástupci, OSPOD
- provádět namátkové kontroly při podezření na zneužívání návykových látek, jejich držení, případně jejich distribuci
- využívat motivační systém a propagovat zdravý životní styl

Ukazatelé úspěchu:

- mezi dětmi nekolují nepravdivé a idealizující mýty o drogách (všichni narkomani si z počátku myslí, že oni to zvládnou, jakmile budou chtít)
- v zařízení je zdravé, motivující prostředí, na kterém se podílejí děti a z části vychází z jejich nápadů a potřeb, ale samozřejmě pozitivně zaměřených
- děti se zapojují do protidrogové prevence formou vrstevnických programů a prezentací – ideální situace
- dívky mají zájem o programy prevence, o problematice diskutují s učiteli a vychovateli
- děti jsou opakovaně a průběžně informovány o různých formách pomoci a poradenství v případě ohrožení drogou

3.2. Rizikové chování v dopravě

Rizikové chování v dopravním provozu vede k nehodám a následně k úrazům, nebo dokonce úmrtím. Může se jednat o chodce, cyklistu, cestujícího hromadnou dopravou, spolujezdce v motorovém vozidle. Rizikové chování může být způsobeno vlivem návykových látek (alkohol a jiné drogy), neznalostí dopravních předpisů nebo osobnostními faktory (agresivní jednání, vyhledávání vzrušujících zážitků, přeceňování vlastních schopností). To vše může děti ohrožovat, protože jsou ve všech výše uvedených rolích účastníky silničního provozu. Svým chováním mohou ohrožovat i ostatní účastníky silničního provozu.

Cíle:

- bezpečně se pohybovat po městě a jeho okolí
- dodržovat pravidla silničního provozu ve všech rolích – jako chodec, cyklista, cestující hromadnou dopravou i spolujezdec v motorovém vozidle
- používat bezpečnostní prvky dle předpisů (např. helma, chrániče apod.)
- dodržovat pravidla při jízdě v automobilu, používat bezpečnostní pás
- zaměřit se na porozumění významu jednotlivých dopravních značek

- naučit děti „myslet dopředu“ i za druhé účastníky silničního provozu

Prostředky:

- před jízdou na kole, koloběžce zopakovat pravidla silničního provozu i předem dohodnutá pravidla a ověřit si jejich pochopení
- při každé vhodné příležitosti venku, v terénu, demonstrovat v konkrétních situacích bezpečné chování v dopravním provozu
- pravidelně se seznamovat s pravidly silničního provozu, s dopravním značením a jeho významu, poskytnout první pomoc – zvládnout i teorii
- dle možností využívat různé programy dopravní výchovy

Ukazatelé úspěchu:

- chování dětí ve veřejném prostoru není rizikové, všímají si dopravního značení a chovají se podle něho, ví, jak správně reagovat
- děti si uvědomují, že i ostatní účastníci silničního provozu mohou chybovat nebo porušit předpisy, snaží se „myslet i za ně“, předvídat možná rizika a chovat se podle toho

3.3. Poruchy příjmu potravy

Mentální anorexie a bulimie jsou psychické poruchy příjmu potravy ohrožující život. **Mentální anorexie** je charakterizovaná zejména úmyslným snižováním tělesné hmotnosti, aktivní snahou hubnout a za žádnou cenu nepřibrat. Takto nemocní lidé mnohdy lžou, popírají snahu hubnout, dokonce mluví o zdravé výživě a životním stylu. Postupně si zvykají na snížený příjem energie, snadno se cítí přejedeni a hubnou stále více. **Mentální bulimie** je porucha charakterizovaná zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s přehnanou kontrolou tělesné hmotnosti. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a jejího udržení. Další psychické a zdravotní problémy souvisí s přejídáním nebo s podvýživou a s drastickými metodami na zhubnutí – zvracení, užívání laxativ nebo diuretik.

Mnoho dívek v našem zařízení má sklony ke zvyšování hmotnosti z důvodu přejídání se a závislosti na jídle. Důvody mohou být různé – kompenzace nenaplněných potřeb, reakce na stres, špatná rodinná konstelace apod. Snaží se získat jídlo od jiných dívek, neustále škemrají jídlo po lidech v jejich okolí. Současně omezují svůj pohyb, jsou velmi líné, nechťejí se účastnit

různých aktivit. Některé dívky, které v různě dlouhém období sledují svou hmotnost, odmítají jídlo a snaží se na sebe upoutat pozornost, projevují jisté formy anorexie.

Cíle:

- děti by si měly uvědomovat, jaké škody na svém organismu by mohly i nevratně napáchat špatnými stravovacími návyky
- dodržovat pitný režim s omezením slazených nápojů
- uplatňovat zdravý životní styl (příjem x výdej), motivace k pohybovým aktivitám

Prostředky:

- děti opakovaně seznamovat s danou problematikou, aby si uvědomily všechna možná rizika
- obeznámit děti se správnými metodami hubnutí a udržováním si postavy, jakou si přejí
- umožnit dle zájmu sportovní vyžití k vlastní seberealizaci
- podporovat aktivity a programy zaměřené na zdravý životní styl
- dbát na sestavování jídelníčku při samostatném vaření na pestrost a vyváženost, v pitném režimu omezovat slazené nápoje

Ukazatelé úspěchu:

- dívky ví o možných zdravotních komplikacích, chovají se podle toho, nepodceňují zásady správného stravování
- dívky se pravidelně stravují, mají zajištěný dostatečný přísun kalorií
- pokud chtějí upravit svoji tělesnou váhu, tak se snaží zvýšit výdej energie sportovními a pohybovými aktivitami

3.4. Alkohol

Alkohol je zneužíván mnohem mladšími dětmi a to dokonce ve značném množství a často. Je to poměrně silně návyková látka, která má velmi komplexní účinky na lidský organismus, které se rozhodně neomezují jen na ovlivnění psychiky nebo chování. Alkohol také silně působí na mozkový okruh odměny, vyvolává pocity uspokojení, které pak vedou k tendenci ho opakovaně konzumovat. V mnohých případech se může postupně rozvinout silná závislost na alkoholu, která je závažnou psychiatrickou poruchou, která obvykle fatálně negativně změní život nejen takto postiženého jedince, ale i jeho sociálního okolí. Je důležité opakovaně a soustavně upozorňovat na rizika spojená s konzumací alkoholu.

Cíle:

- děti musí znát všechna možná rizika spojená s konzumací alkoholu, při každé vhodné příležitosti na ně opakovaně nenásilnou formou upozorňovat
- musí si plně uvědomovat, že v jejich věku je konzumace alkoholu nelegální
- musí vědět, že alkohol je psychotropní látka, která může velmi negativně ovlivnit jejich chování, takže důsledky jejich činů, které spáchají pod jeho vlivem, mohou ovlivnit celý jejich další život
- musí znát, že i když je alkohol od 18 let legální drogou, způsobuje těžkou závislost, která spolehlivě ničí život a to nejen jeho konzumentům, ale i jejich sociálnímu okolí

Prostředky:

- děti opakovaně seznamovat s problematikou alkoholové závislosti, aby si uvědomovaly všechna možná rizika
- zajímat se o problémy dětí, poskytovat psychologickou podporu, spolupracovat s odborníky, se zákonnými zástupci, OSPOD
- provádět namátkové kontroly při podezření na zneužívání alkoholu (provést test) a následně při potvrzení zahájit intervenci ve spolupráci s psycholožkou, etopedem, kmenovým vychovatelem aj.
- využívat motivační systém a propagovat zdravý životní styl.

Ukazatelé úspěchu:

- oddálení prvních zkušeností s konzumací alkoholu
- snížení četnosti jeho konzumace
- děti si jsou vědomy jeho škodlivosti i dalších rizik spojených s jeho zneužíváním
- uvědomují si, že pokud pijí alkohol, jednají protizákonně a musí počítat s možným postižením
- alkohol není tématem jejich rozhovorů
- testy na alkohol prováděné v našem zařízení jsou negativní

3.5. Syndrom týraného dítěte

CAN – velký problém, velká bolest, velké trápení, které si může takto postižený jedinec s sebou negativně nést celý život a navíc ho i transponovat do svého okolí, např. i do svých dětí, čímž se jeho hrůznost mnohonásobně navyšuje a prohlubuje. Syndrom týraného, zneužívaného

a zanedbávaného dítěte je důsledkem týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, často odmítnutých rodinou s možnou špatnou zkušeností s pěstounskou péčí, nikdo o ně nejeví zájem. Naše děti často pochází z velmi nekvalitního až patologického sociálního prostředí. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče, další členové rodiny, případně jiné osoby (pěstouni, poručníci aj.), pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední. Pokud se takto poznamenané dítě objeví v našem zařízení, je nutné se velmi citlivě pokusit ho tohoto trauma zbavit a ukázat mu, že se jedná o naprosto špatné a chybné vzorce chování, které se nesmí za žádných okolností používat a zneužívat.

Cíle:

- dívky si musí plně uvědomovat, že toto chování je vždy a za každých okolností absolutně nepřijatelné, že ho nic nemůže a nesmí omlouvat, byť by se dělo v jejich rodině a dopouštěli se ho jejich nejbližší
- nesmí platit mýty: „v rodině se smí vše, je to právo rodičů nebo blízkých příbuzných“.
- děti by měly být ochotny na nežádoucí jednání upozornit příslušné orgány nebo organizace, které v takových situacích nabízí pomoc, znát tyto organizace, důvěřovat jim
- nebýt lhostejné vůči dění okolo
- nést si do života přesvědčení, že ony samy se takto chovat nebudou

Prostředky:

- hovořit s klientkami o tomto bolestivém tématu, kvalitně a dostatečně je informovat o dané problematice
- vytvořit bezpečné prostředí pro život v zařízení, získat důvěru dětí, věnovat jim náležitou pozornost, péči a trpělivost
- psychoterapeutická podpora

Ukazatelé úspěchu:

- děti o této problematice hovoří, nestydí se, hledají pomoc, řešení
- odsuzují toto chování, nesouhlasí s ním a to i pokud se dotýká někoho jiného, než jich samotných, nebo jejich nejbližších (sourozenci, kamarádi, kamarádky)
- ony samy od sebe tvrdí, že takto jednat nebudou

3.6. Šikana

Šikanováním se rozumí jakékoliv chování, kde záměrem šikanujících je ubližovat, ohrožovat nebo zastrašovat jiného žáka, popřípadě i skupinu žáků. Jsou to cílené a opakované fyzické a psychické útoky jedince, nebo skupiny vůči šikanovanému jedinci či skupině. Jako oběť jsou vybíráni takoví, kteří se neumí nebo z nějakých důvodů nemohou bránit. Šikana se nejčastěji vyskytuje ve formě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, ale i v podobě verbální – nadávky, pomluvy, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování a zneužívání. Je to velmi důležité a frekventované téma, včetně kyberšikany i dokonce kyberkriminality, se kterou se setkáváme poměrně často.

Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým – § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže): vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. je při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby. Využívá se tzv. informovaný souhlas (viz § 1 odst. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.)

Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi (§ 1 odst. 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.). Aby byly pro školu informace relevantní, doporučuje se před započítím poradenských služeb dohodnout obsah a rozsah práce.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitelka školy nebo jí pověřená osoba oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Cíle:

- upevňovat obecně uznávané a prověřené hodnoty a postoje života naší společnosti, dbát na dodržování obecných společenských pravidel (pozdrav, žádost, poděkování, omluva)
- posílit a rozvíjet kladné a přátelské vztahy mezi jednotlivými dětmi, dětmi a pedagogickými pracovníky
- vytvořit bezpečné prostředí pro všechny děti během výuky ve škole i při volnočasových aktivitách na domově, využívat schránku důvěry
- zamezit projevům šikany mezi dětmi, věnovat náležitou pozornost různým projevům nesnášenlivosti a netolerance, řešit problémy neprodleně
- seznamovat děti s možnostmi, jak se proti šikaně bránit, nastavit a dodržovat pravidla a za jejich porušování nést důsledky

Prostředky:

- snažit se všemi dostupnými prostředky předcházet šikaně, jejím různým projevům, stádiím a formám, důsledně řešit vzniklé problémy
- v rámci třídnických hodin a rodinných komunit nastavit pravidla třídy a skupiny, dbát na jejich dodržování, řešit problémy a konflikty mezi dětmi neprodleně
- zasvětit do problematiky šikany všechny pracovníky našeho zařízení i nepedagogické
- zajímat se o důvody změny v chování jednotlivých dětí, s pomocí odborného personálu (psycholožka, etoped) zjistit důvody a najít řešení
- využívat různé podpůrné programy vedoucí k zamezení projevů šikany mezi dětmi
- v případě neúspěšné intervence a podezření na naplnění skutkové podstaty trestného činu, podat oznámení na Policii ČR

Ukazatelé úspěchu:

- ubývání příznaků šikany mezi žáky – děti se většinou neobávají svých spolužáků
- co největší počet dětí má zdravé sebevědomí, cítí se bezpečně a navozuje sociální vztahy, zvládne sebekritiku
- děti jsou mezi sebou i při kontaktech s dospělými více tolerantní a otevřené – více komunikují
- děti kultivovaněji komunikují mezi sebou, s pedagogy a ostatními zaměstnanci

- děti mají dostatek objektivních, pravdivých a nezavádějících informací o všech projevech šikany, rasismu, xenofobie a dalších oblastech s touto problematikou spojených

3.7. Kyberšikana

Můžeme ji definovat jako zneužití informačních komunikačních technologií, zejména pak internetu a mobilních telefonů (proto předpona kyber, značí v jakém „světě“ se odehrává), k takovému jednání, které má někomu záměrně ublížit, nebo ho nějakou formou ohrožit. Jedná se, stejně jako u „klasické“ šikany, o úmyslné a cílené chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Kyberšikana má oproti tradiční šikaně ze své podstaty mnohem větší dosah, dostane se k mnohem více lidem, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Přímo s kyberšikanou jsme se již setkali. Zneužívání kyberprostoru k různým verbálním útokům, urážkám a vyhrožování, je pro naše děti i přes opakovanou intervenci neodolatelnou záležitostí.

Cíle:

- musí vědět, co je a co není, především na sociálních sítích, ale i ve zprávách a chatu, přípustné a co už rozhodně ne
- nesmí v žádném případě tuto formu šikany podceňovat
- dokázat ochránit svá hesla a další soukromé údaje a informace nejen o sobě, ale i o jiných lidech
- seznámit děti s možnostmi, jak se proti kyberšikaně bránit, na koho se obrátit v případě potřeby pomoci
- v případě zneužití technologií k nežádoucímu chování nést důsledky

Prostředky:

- děti opakovaně seznamovat s tím, co je kyberšikana, se všemi jejími modifikacemi, že se jedná o velmi vážnou a závažnou problematiku, která může mít stejně neblahé dopady a důsledky na každého jednotlivce
- snažit se všemi dostupnými prostředky předcházet kyberšikaně, jejím různým projevům, stádiím a formám, důsledně řešit vzniklé problémy
- seznamovat děti s významem a způsobem ochrany svých hesel, soukromých údajů a informací o sobě

Ukazatelé úspěchu:

- děti si nestěžují, že by je někdo nějakou formou napadal přes moderní komunikační technologie
- nedohadují se, že někdo někde něco napsal, zveřejnil
- vyhledají pomoc při projevech kyberšikany vůči své osobě, případně vůči jiným osobám
- hlídají si osobní data a intimní informace nejen o sobě samých, ale i jiných lidech

3.8. Homofobie

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem. Učíme děti úctě ke všem lidem bez rozdílu, bez ohledu na jejich sexuální orientaci.

Cíle:

- dětem vysvětlovat, že i to, co není většinové, tak pokud to jiným nějakou formou neubližuje, nebo je nějak neomezuje, tak je v pořádku, a tito lidé jsou právoplatnou součástí naší lidské společnosti
- ke spokojenému soužití musíme být tolerantní i k jakýmkoli menšinám, pokud neporušují zákony a nařízení

Prostředky:

- nenásilnou formou děti seznamovat s různorodou společností a odlišnostmi, které kolem sebe vnímají formou různých projektů
- vysvětlit dětem, že sexualita je intimní záležitost každého člověka, že je daná a nikomu nepřísluší ho za to hodnotit a ubližovat mu, chovat se agresivně

Ukazatelé úspěchu:

- pro děti není homosexualita „zajímavé“ téma, kterému by se podivovaly, nebo dokonce vysmívaly
- neuráží se mezi sebou za náznaky lesbické orientace

- stejně jako tolerují homosexuály a lesbicky založené ženy, tak tolerují i ostatní menšiny, které nemají problémy s porušováním zákonů

3.9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

V minulosti jsme s tímto tématem neměli vážnější, nebo v podstatě se dá říci žádné problémy. Skutečností, ale je, že se čas od času objevují projevy „rasismu naruby“, kdy romské děti verbálně napadaly a urážely jak neromské děti, tak i pracovníky zařízení i jiné dospělé osoby s vyloženě rasistickým zabarvením.

Cíle:

- posuzovat lidi, ať v záporném nebo kladném smyslu, ne podle vzhledu, národnosti, jazyka, jiné kultury apod., ale jen a pouze dle toho, jak se chovají, jak vystupují, jak působí na své okolí, co pro ostatní vykonaly, komu pomohli, nebo naopak, co dělají špatného apod.
- tolerovat i lidi, kteří jim nemusí být sympatičtí, ale v žádném případě se k nim nechovat jakkoli zle a agresivně
- tolerovat „jinakost“

Prostředky:

- na základě opakovaných a neustále připomínaných informací, podnětů, názorů a postojů v dětech pěstovat povědomí, že všichni lidé si jsou rovni, že nikdo nesmí být nijak zesměšňován, omezován a už vůbec ne jakkoli napadán, nebo trestán pro svůj původ, barvu pleti, nebo náboženské vyznání, stejně jako sexuální orientaci
- nenásilnou formou děti seznamovat s různorodou společností a odlišnostmi, které kolem sebe vnímají formou různých projektů

Ukazatelé úspěchu:

- děti berou „jiné“ lidi jako samozřejmost, nejsou pro ně ani terčem hloupého posměchu ani urážek
- jsou ochotné přijímat jiné kulturní podněty, než ty jim vlastní
- pokud se jim někdo nelíbí, protože je jiný, tak to v žádném případě není pro ně důvod ani k verbálnímu útoku, nebo posměšku, je to pro ně normální a akceptují to

3.10. Vandalismus

V prostředí našeho zařízení se vandalismus projevuje ničením společného majetku nebo poškozováním a ničením majetku ostatních dívek, případně dalších členů komunity. Jedná se buď o velmi závažné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení (ulomené části nábytku, prokopnuté dveře, utržené vodovodní kohoutky, rozbitá okna, rozbité nádobí, zničené školní pomůcky, učebnice, části oblečení, ale i věci značné materiální hodnoty, jako jsou počítače, televize, protipožární dveře apod.) nebo o jejich významné poškození (čmáranice a nápisy na zdech nebo školním nábytku, popsané a polité učebnice, omlácené nejrůznější rohy, poničené odpadkové koše, apod.), což vše stojí nemalé finanční prostředky a naprosto zbytečnou práci zaměstnanců zařízení.

Cíle:

- vést děti k úctě k osobnímu majetku druhých, stejně jako k zodpovědnosti a úctě ke společnému majetku, který slouží všem
- vštípit jim, že zde v dětském domově se školou, ničí vlastní prostředí a že pokud věci zničí, pokazí, znehodnotí, tak je prostě nebudou mít a nebudou je moci využívat
- že to stejné platí i pro veřejný prostor, i ten je také „jejich“
- musí si být plně vědomy možného postihu za spáchanou škodu
- celkově se snažit potlačovat jejich agresivitu

Prostředky:

- motivovat děti k zodpovědnosti za jimi užívané prostory – pozitivním hodnocením s oceněním, v případě ničení nést odpovědnost a podílet se na nápravě
- pracovat na zvládnutí emocí u dětí, včas řešit problémy jednotlivých dětí, předcházet krizovým situacím, které mohou u dětí vyvolat afekt
- spolupodílet se na úpravě a výzdobě prostor zařízení, udržovat bezprostřední okolí zařízení udržitelným způsobem
- respektovat vnitřní řád zařízení, se kterým budou všechny děti pravidelně seznamovány (při nástupu a při začátku školního roku a dle potřeby)

Ukazatelé úspěchu:

- ničení součástí a věcí zařízení je méně časté

- nápisy a čmáranice po stěnách i po nábytku se téměř nevyskytují, případně je sjednána rychlá náprava s přičiněním dítěte, které se provinilo
- útoky na zařízení a vybavení dětského domova jsou výjimečné

3.11. Záškoláctví a školní neúspěšnost

Záškoláctví je neomluvená absence žáka ve škole. Je to jednání, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde ale i o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Navíc je většinou záškoláctví doprovázeno dalšími typy rizikového, mnohdy velmi závažného, chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj takto konajícího jedince. Problém je o to větší, pokud o tomto jednání ví rodiče, nebo rodinní zástupci dítěte, a nic s tím nedělají, nebo dokonce takového jedince v tomto jednání z nějakých důvodů podporují. Záškoláctví je jedním z nejčastějších důvodů umístění dětí v našem zařízení. Některé děti se dopouští záškoláctví i v našem zařízení, nerespektují rozsudek soudu a utíkají. Častá absence ve škole má za následek školní neúspěšnost a tím se u dětí prohlubuje neochota se vzdělávat, nezájem o cokoliv, co se týká školy a přípravy na další život.

Cíle:

- děti si musí uvědomovat, že školní docházka je dle Školského zákona povinná
- musí vědět, že za nerespektování tohoto zákona jim byla dle rozhodnutí soudu nařízena ústavní výchova nebo bylo uloženo předběžné opatření, proto jsou v našem zařízení, aby byla docházka do školy zabezpečena, a tak mají možnost nabýt zameškané a potřebné vědomosti, dovednosti a získat důležité kompetence pro budoucí život, a že pokud si budou řádně plnit své povinnosti, mají naději se vrátit zpět do rodiny
- podporovat děti řádně plnit docházku do školy, přípravu do výuky, zabezpečit speciální vzdělávací potřeby dětí, zprostředkovat zažít si úspěch a radost ze zvládnutí učiva
- řešit školní neúspěšnost dětí včasnou a pravidelnou diagnostikou, spoluprací pedagogických pracovníků v rámci metodických sdružení, nabídnout doučování, ve spolupráci s vychovateli se zaměřit na domácí přípravu aj.
- motivovat děti ke vzdělávání a dalšímu studiu, k získání potřebného vzdělání pro jejich budoucí pracovní uplatnění

Prostředky:

- motivovat děti k zodpovědnosti za plnění školní docházky, v případě neplnění si povinností nést důsledky
- motivovat děti ke školní práci volbou vhodných, aktivizačních inovativních metod a forem výuky, využívat v maximální možné míře moderní technologie, názorné didaktické pomůcky, individualizovat výuku dle potřeb každého dítěte
- naučit děti pracovat s chybou, zvládnout přechodný neúspěch, obavu či nechuť, postupně formou pochval a ocenění i drobných úspěchů vzbudit zájem o školní práci a radost z pokroku
- při zvládnání různých deficitů ve výuce spolupracovat s dalšími pedagogickými pracovníky, s odborníky (psycholožka), případně zabezpečit vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně a dle doporučení zajistit speciální vzdělávací potřeby
- dbát, aby byla domácí příprava dětmi i pedagogickými pracovníky chápána jako důležitá součást režimu i jako příležitost k znovunabytí potřebných kompetencí

Ukazatele úspěchu:

- děti si uvědomují, že školní docházka je povinná, řádně chodí do školy
- postupně si zvykají na školní povinnosti, mají zájem o výuku a vlastní pokrok, aktivně se zapojují do výuky a připravují se do školy
- děti si uvědomují, v čem mají nedostatky a aktivně se je snaží odstranit – požádají učitele případně jiného pedagogického pracovníka o vysvětlení, mají zájem o doučování
- dětem záleží na hodnocení a kvalitaci, snaží se vést řádně své sešity a portfolio, chtějí si zlepšit svůj prospěch
- chápou, že učení se je celoživotní proces, že se učí pro sebe a že vzdělání je nezbytné pro jejich další profesní uplatnění

3.12. Krádeže

Velmi často frekventovaná problematika všude tam, kde se vyskytují děti bez úcty k osobnímu nebo i společnému vlastnictví, bez úcty k druhému člověku, kterému způsobí škodu a psychickou újmu, bolest. Krádeží rozumíme takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji, prodat ji za účelem zisku apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil. Některé děti jsou k nám umístěny i z těchto důvodů. V našem zařízení řešíme krádeže často – děti si vzájemně kradou většinou osobní hygienu, ošacení, obuv

či jiné předměty, někdy i vybavení zařízení. Všechny tyto problémy řešíme neprodleně po zjištění a dle závažnosti ve spolupráci s Policií ČR.

Cíle:

- děti si plně uvědomují, se vší odpovědností, čeho se krádeží dopouští – spáchání přestupku či trestného činu (dle hodnoty zcizené věci)
- děti musí vědět, jaké postihy jim hrozí
- naučit se respektovat cizí, soukromý i společný majetek
- znát postup, jak zabezpečit své osobní věci a cennosti a jak řešit případnou krádež, v souladu s vnitřním řádem zařízení

Prostředky:

- seznámit děti s Trestním zákoníkem, Vnitřním řádem a Školním řádem a jejich změnami pro daný školní rok
- motivovat děti k zodpovědnosti za své jednání (pravidelné hodnocení chování) s povinností nést důsledky za porušení daných norem
- vést děti k respektu k majetku soukromému, cizímu a společnému; pokud něco chci, musím to nabýt legální cestou, tzn. mohu si to koupit nebo si to smím po schválené žádosti půjčit, pokud to půjčit nelze, musím to respektovat
- neprodleně řešit vzniklé situace, uplatnit dané sankce, případně věc předat k prošetření Polici ČR

Ukazatelé úspěchu:

- krádeže v zařízení nejsou časté, dětem se „záhadně“ neztrácí jejich věci, především oblečení
- děti si samy od sebe vracejí dle dohody půjčené věci
- děti vnímají krádež jako selhání, negativní projev chování, krádeže se nedopouští mezi sebou ani při jiných příležitostech (např. v obchodech, na vycházkách apod.)
- hlášení od Policie ČR, kde, kdy bylo některé z dětí přistiženo, dopadeno při krádeži, loupeži nebo dokonce loupežném přepadení, není běžné

3.13. Tabák

Nikotin, je droga, která dokonce návykovější než například heroin. Proto je tak obtížné přestat kouřit. Tím vzniká závislost na tabáku, na nikotinu. Jedná se o nemoc, která má svoji

diagnózu – F 17 a jedná se o poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním tabáku. Ten se nejčastěji kouří ve formě cigaret. Dá se konzumovat také bez spalování jako šňupací, nebo žvýkací tabák. Daleko nebezpečnější je jeho kouření. Tabákový kouř obsahuje řádově přes 4000 chemikálií jako například močovina, čpavek, dusičnany, kyanovodík, který bývá v jedu na krysy, formaldehyd, do kterého se nakládají mrtvoly. Asi sto z těchto látek vyvolává rakovinu, jsou karcinogenní. Věk „prvních cigaret“ je u dětí alarmující, často již před desátým rokem života. Nově jsme se zaznamenali používání elektronických cigaret, které nejdou snadno identifikovat, protože nejsou cítit kouřem, avšak přináší další nebezpečí a ohrožení zdraví. Vaping – užívání e-cigaret se v poslední době vyskytuje častěji než klasické cigarety. Je třeba děti seznamovat s riziky jejich používání.

Cíle:

- podporovat zdravý životní styl – ocenit dívky za jeho aplikování tzn. nekouření (dle vnitřního řádu zařízení)
- motivovat děti, které ještě nekouří, aby s tímto nešvarem nezačínaly (informovat je o možných rizicích)
- přesvědčovat ty děti, které ještě nejsou silnými kuřáky, aby kouřit přestaly a ty ostatní alespoň kouření omezily

Prostředky:

- podporovat zdravý životní styl, oceňovat jeho uplatňování, uvádět pozitivní příklady, pedagogický personál by měl být vzorem
- opakovaně informovat děti o zdravotních rizicích spojených s kouřením, se žvýkáním a šňupáním tabáku, s používáním e-cigaret
- využít různé preventivní či zážitkové programy pro získání dostatečných informací o rizicích spojených s kouřením, uvést konkrétní příklady
- konkrétně jim ukázat, vypočítat, o jaké finanční částky budou, coby kuřáci, zbytečně přicházet při sestavování rodinného rozpočtu (finanční gramotnost), jak draze si vlastně „budou kupovat“ zdravotní problémy

Ukazatelé úspěchu:

- v prostorách celého našeho zařízení se respektuje zákaz kouření

- děti jsou motivovány ke zdravému životnímu stylu – přibývá dětí, které ho uplatňují a nekouří, a které jsou pravidelně odměňovány na společných komunitách (motivace dalších dětí)
- pedagogický personál je vzorem pro děti
- děti znají zdravotní rizika spojená s kouřením, s užíváním e-cigaret, mají informace z aktuálních lékařských poznatků a při preventivních programech umí argumentovat, proč nezačít či přestat kouřit

3.14. Krizové situace spojené s násilím

Krizové situace spojené s násilím mohou být vyvolány podněty, které přichází z vnitřního prostředí (nevhodné řešení konfliktů jako je šikana, kyberšikana, krádeže, napadení apod.) nebo vnějšího prostředí (neadekvátní řešení konfliktů jinou osobou – rodinný příslušník, kamarád apod.). Tyto situace, pokud již nastanou, jsou obvykle velmi obtížně řešitelné, proto je potřeba udělat vše, aby se jim předcházelo. Vždy je nutné situaci správně vyhodnotit a postupovat v souladu s vnitřním řádem zařízení. V případě, kdy situaci nelze zvládnout vlastními silami a prostředky, je nutné přivolat ke spolupráci Policii ČR, případně rychlou záchrannou službu.

Cíle:

- netolerovat násilí, spory nelze řešit násilnou cestou, násilník musí přijmout odpovědnost za násilí, kterého se dopustil
- znát bezpečné způsoby řešení sporů: děti musí vědět, na koho se mohou obrátit v případě problémů, že obtížné spory mohou řešit ve spolupráci s pedagogickými pracovníky, případně využít schránku důvěry
- naučit se bezpečně komunikovat – nastavením vnitřních pravidel ve třídách a na skupinách
- děti by měly umět vyjádřit, co je jim nepříjemné a co si nepřejí, druhí by měli toto respektovat – řídit se pravidlem: co si nepřeješ od druhých, tak sám nikomu nečiň
- děti by se měly naučit zastat napadeného jedince, pomoci mu

Prostředky:

- vštěpovat dívkám, že konflikty se nemohou a nesmí řešit násilím a to dokonce ani ve chvílích, kdy mají popřípadě objektivně pravdu

- v rámci různých komunit se naučit bezpečně řešit spory, argumentovat slušnou formou, snažit se hledat a navrhnout řešení, všeobecně si uvědomit, že „facka není argument“
- naučit se zodpovědnosti – násilí je vždy řešeno v souladu s vnitřním řádem vydáním záporného opatření ve výchově
- podporovat aktivity zaměřené ke smírnému řešení sporů – naučit se zpětně přehodnotit situaci (Proč jsem to nezvládla? Kde se stala chyba? Mohlo to být řešeno jinak? Jak to můžu napravit?) a pokusit se napravit, co napravit jde (omluva, oprava, vrácení věci aj.)

Ukazatelé úspěchu:

- násilí je dětmi vnímáno jako nepřipustné, odsuzují ho, snaží se pomoci napadenému bez rozdílu, ne podle toho, na čí jsou straně
- celkově násilí ubylo ve všech jeho formách
- děti dokáží zklidnit začínající spor, nenechají ho přerůst v konflikt spojený s násilím
- umí předcházet konfliktům
- za své jednání umí přijmout zodpovědnost, dokážou se omluvit, svou chybu se snaží napravit

3.15. Prevence nelátkových závislostí, netolismus

Závislost na technologiích může mít značně zhoubný a devastující dopad na život dětí, právě pro svou nenápadnost a snadnou dostupnost internetu (chatování, email, surfování hlavně po sociálních sítích). Během krátké doby si dítě může na technologiích vytvořit závislost, ze které je lze dostat jen těžko. Na dětech lze jednoduše poznat, že bojují se závislostí, která se projevuje: neschopností se soustředit, záchvaty vzteku při odebrání mobilu nebo vypnutí televize, neschopností se zabavit jiným způsobem, nepřítomnými pohledy. Většina dětí má mobilní telefon, na kterém jsou schopny strávit veškerý svůj volný čas. Některé děti nedokáží vyhodnocovat nebezpečí, která je na sociálních sítích mohou ohrozit. Prevenci a intervenci upravuje IPROD dle požadavků každého dítěte.

Cíle:

- snažit se předcházet sociálním, psychickým a zdravotním poškozením v důsledku nadměrného užívání virtuálních drog – ztráta reality, snížení sebekontroly, projevy násilí a agresivity, znečitlivění, obrovská časová ztráta a tím i naprostý nedostatek jiných, vhodnějších podnětů, závislost

- stanovit pravidla a posilovat sebekontrolu při užívání virtuálních drog
- podporovat tematicky vhodné PC hry s žádoucím obsahem (rozvíjení postřehu, vědomostí, kombinačních schopností, koordinace a orientace)
- děti seznámit s možným nebezpečím při kontaktech s neznámými profily (varovat je, že fotka i údaje mohou být falešné), s nezodpovědným nakládáním s osobními daty a hesly na internetu (nabourání se do údajů, krádež dat apod.), se způsobem ochrany své osoby a kam (na koho) se obrátit v případě potřeby pomoci

Prostředky:

- seznámit děti s nebezpečím, které s užíváním virtuálních drog hrozí (PC, mobilní telefony, počítačové hry, sociální sítě, reality show, výherní hrací automaty, TV aj.), se způsoby ochrany před možným zneužíváním údajů a dat
- stanovit pravidla pro užívání mobilních telefonů a WiFi, seznámit s nimi děti, ověřit si jejich porozumění a dbát na jejich dodržování, při porušení pravidel omezení užívání WiFi s tím, že nesmí být dotčena možnost komunikace s osobami zodpovědnými za výchovu a osobami blízkými, zpracovat pravidla pro užívání technologií do IPROD (při zjištění problému)
- zajímat se, co děti na sítích sledují, jaké aplikace používají
- nabízet dětem atraktivní, pohybové a zájmové volnočasové aktivity, které vhodným způsobem naplní jejich volný čas

Ukazatelé úspěchu:

- děti znají negativní důsledky používání digitálních technologií (virtuálních drog), ale i pozitivní možnosti při jejich správném využívání
- nevyhledávají hry s tematikou násilí a kriminality
- respektují určená pravidla pro užívání mobilních telefonů, moderních technologií a jiných virtuálních drog, znají následky při jejich porušování
- vyhledají pomoc při projevech ohrožení vůči své osobě, případně vůči jiným osobám, hlídají si osobní data a intimní informace nejen o sobě samých, ale i jiných lidech

3.16. Sebepoškozování

Sebepoškozování je celý komplex autoagresivního chování, které ale naštěstí na rozdíl od sebevraždy zdaleka nemá tak fatální následky. Toto chování lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na současný, nebo chronický stres, nezvládnuté emoce, či

myšlenkové pochody. Sebepoškození může někdo v určitých případech považovat za pokus o sebevraždu, ale smrt ani není v naprosté většině případů motivem a cílem jednání. Ale na druhou stranu je u poškozujících se dětí a mladistvých statisticky osmkrát vyšší výskyt sebevražd než u běžné populace. Existuje mnoho různých způsobů sebepoškozování, my se nejčastěji setkáváme s řezáním žiletkou, střepem apod., pícháním jehlou, rozrušováním hojících se ran a údery různými částmi těla, nejčastěji to odnáší ruce. Poslední dobou jsme se setkali i s nadužitím volně prodejných léků na bolest. Problémy spojené se sebepoškozováním mají často děti, které z různých důvodů nezvládají sebe, své emoce, ani svůj život.

Cíle:

- vytvářet interpersonální vztahy s dětmi založených na vzájemné důvěře, ale i pochopení, aby se ony dokázaly svěřit, signalizovat, že mají problémy, chtějí je řešit, ale neví jak
- být pozorní a vnímaví, předcházet těmto sebedestrukčním situacím
- v žádném případě nepodceňovat „toto volání o pomoc“, ale na druhou stranu se nenechat vydírat a „tlačit do kouta“ (i toto některé naše děti velmi dobře umí)

Prostředky:

- vytvářet v našem zařízení takové podmínky, aby děti měly pocit bezpečí a důvěry v personál, aby neměly tendence k sebepoškozování nebo alespoň v co nejmenší míře
- všimnout si změn v chování dětí, věnovat jim náležitou pozornost a péči, využívat možnosti konzultací s psychologkou
- seznámit děti s nebezpečím, které jim hrozí a může poškodit jejich zdraví (využívat jako intervenci, ne jako návod, jak si ublížit)
- v případě potřeby kontaktovat psychiatra, zvážit podporu medikace (zklidnění)

Ukazatelé úspěchu:

- sebepoškozování u dětí klesá
- děti přichází s důvěrou za pracovníky našeho zařízení a svěří se se svým trápením, žádají o radu, pomoc, chtějí své problémy řešit
- pracovníci aktivně pomáhají řešit problémy dětí, spolupracují s rodinou dítěte, s OSPOD
- děti ví, že sebepoškozování jim jejich problémy nevyřeší, psychickou bolest neodstraní a pokud, tak jen subjektivně, chvilkově a částečně

3.17. Nová náboženská hnutí

Hrozí zde velké nebezpečí „sklouznutí“ k nějaké sektě, nebo sektářsky fungující skupině. Pojmem sekta se dá označit v kontextu primární prevence rizikového chování určitá ohraničená sociální skupina, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci, tzv. vymývání mozku, a ztrátě soudnosti, ale i soukromí. U našich dětí v tomto případě platí to samé, co pro oblast subkultur. Dívky se nezajímají a nestarají o nic, co nezapadá do jejich vychýlených představ o „svobodném životě“, takže pro nová náboženská hnutí není v jejich myšlení a uvažování místo.

Cíle:

- diskutovat s dětmi o tématech, o která projeví zájem
- vytvořit si náhled na danou problematiku podle objektivních, obecně známých informací

Prostředky:

- děti pravdivě informovat a diskutovat o tématech, která je zajímají
- poukázat na klady, zápory, ale i možná rizika

Ukazatelé úspěchu:

- děti se nijak „nábožensky neradikalizují“
- nemají tendence podléhat jakémukoli sektářskému uvažování, zachovávají si, v rámci svých možností, „realistický pohled na svět“

3.18. Rizikové sexuální chování

Rizikové sexuální chování ovlivňuje mnohdy další život všech našich dětí. A to obvykle svou nevhodnou, nepřiměřenou formou a intenzitou. Děti, které jsou k nám umístěné, často začínají vést svůj sexuální život předčasně. Na to mnohdy navazuje prostituce, riziko různých onemocnění (pohlavní nemoci, žloutenka apod.) a předčasného otěhotnění. Mnohé dívky předčasně otěhotní před ukončením povinné školní docházky a musí být přemístěny do výchovných ústavů pro matky s dětmi. Mylně považují těhotenství za možnost k ukončení ústavní výchovy a návratu do rodiny.

Cíle:

- uvědomit si, že sexuální život je intimní záležitostí jedince, že předčasné zahájení může velmi negativně ovlivnit celý jejich další život, že jako nezletilí jsou pod ochranou zákona
- měly by znát prostředky ochrany, které rizika přenosu pohlavních chorob a těhotenství významně zmenší nebo dokonce úplně odstraní

Prostředky:

- děti opakovaně informovat o všech možných rizicích, která jsou s předčasným zahájením sexuálního života spojená
- zapojení do preventivních programů zaměřených na sexuální výchovu, případně zajistit přednášku gynekologa
- informovat o všem, co případné mateřství znamená, jak je náročná péče o dítě, pochopit, že dítě vyžaduje nepřetržitou péči po mnoho let
- dostát oznamovací povinnosti, oznámit příslušným úřadům skutečnosti, které ukazují na pohlavní zneužívání mladistvých

Ukazatele úspěchů:

- děti mají informace o možných rizicích, uvědomují si je, dokážou o problematice diskutovat a správně argumentovat
- děti se zajímají o ochranu před nežádoucím otěhotněním a pohlavními chorobami a více přemýšlí o svých sexuálních partnerech ještě před stykem s nimi
- uvědomují si, že věrnost je základním předpokladem pěkného a déletrvajícího vztahu

3.19. Příslušnost k subkulturám

Přestože jsou subkultury v naší zemi přirozenou součástí života dospívajících, v našem zařízení nejsou a nebyly žádné děti, které by k nějaké popsané subkultuře inklinovaly, patřily. A přitom inklinace k nim může přinést i pozitiva – může umožňovat, aby se dospívající odpoutal od pasivního následování hodnot rodičů a autorit a začal si vytvářet vlastní identitu v rámci společnosti. Negativním dopadem příslušnosti k některým subkulturám může být osvojení si určitých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy alespoň částečné závislosti (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti, názorech, životních hodnotách). I přesto se samozřejmě naše děti snažíme informovat a o subkulturách s nimi diskutovat.

Cíle:

- přestože zatím naše děti neprojevují zájem o subkultury, měly by být informovány o jejich pozitivních, ale i negativních, která s sebou přináší
- měly by si uvědomit, akceptovat a především tolerovat i jinou hudbu, oblékání, názory a postoje, než ty svoje

Prostředky:

- děti pravdivě informovat a diskutovat o tématech, která je zajímají
- debatovat o této problematice, ukazovat dívkám rozmanitost kulturní scény u nás, ale i ve světě

Ukazatelé úspěchu:

- dívky jsou přístupné i jiné „kultuře“, než jen té jejich
- nevysmívají se a verbálně nenapadají příslušníky jiných subkultur

3.20. Domácí násilí

Domácí násilí může zasaženého jedince velmi negativně poznamenat na celý život. A nejen ho, ale i jeho děti, přátele, kamarády, blízké. A nejen jeho traumatem ze samého prožitku, ale i naopak, pokud toto nepřijatelné chování bere jako normu, podle které se i on nadále chová ke svému okolí. Obtížnost při prevenci a práci s touto problematikou všeobecně zvyšuje i to, že se o ní obvykle nerado mluví a zůstává „rodinným tajemstvím“.

Cíle:

- schopnost dětí rozpoznat na základě informací, co je domácí násilí, neomlouvat ho, byť by se ho dopouštěli jejich nejbližší rodinní příslušníci
- vědět, na koho se obrátit, koho informovat, pokud se s domácím násilím setkají
- odsoudit řešení konfliktů násilnou formou

Prostředky:

- děti pravdivě informovat a diskutovat o tématech, která je zajímají, poučit je, jak se zachovat, na koho se případně obrátit o pomoc

- zajímat se o problémy, které děti řeší, poskytovat jim psychologickou podporu, snažit se odstranit bariéry, se kterými se trápí, nebát se o nich mluvit

Ukazatelé úspěchu:

- dívky o této problematice s dospělými pracovníky našeho zařízení otevřeně hovoří, byť by se týkala přímo jich, nebo jejich blízkých, chtějí ji aktivně řešit
- vnímají tento problém jako nežádoucí, nesouhlasí s ním, vyloženě se proti němu vymezují a jsou rozhodnuty se takového chování ve svém dalším životě nikdy nedopouštět

3.21. Hazardní hraní

Jako hazardní hraní lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice peněz, nebo jinou hodnotu s vidinou zisku, který je ale založen na náhodě nebo naprosto nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je samozřejmě představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher. Nastavení pravidel hazardních her je takové, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející. Ti, kteří hrají, si mohou vypěstovat patologickou závislost na hře. S ní přichází a postupně narůstají finanční problémy, které se hráči snaží, naprosto chybně, vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší další a další prohlubování finančního problému a širokou škálu dalších rizik (např. i problémy s fyzickým a duševním zdravím), které mohou naprosto zdevastovat život nejen samotného hráče, ale i jeho okolí, především rodiny. Tento problém se běžně vyskytuje v sociálně patologickém prostředí, ze kterého naše děti pocházejí, a do kterého se opět vrací nejen na útěcích, ale i o dovolenkách a prázdninách.

Cíle:

- vysvětlovat dětem, že každá závislost má svá nezpochybnitelná rizika a typický, předvídatelný průběh, který v případě hazardního hraní nemůže mít dobrý konec bez velkých ztrát

Prostředky:

- vysvětlit dětem, že se jedná o obrovský business, ve kterém hráč vždy celkově prohrává a stává se obětí, která prostě od začátku nemá žádnou šanci na úspěch
- poukazovat na konkrétní hráče, kteří mají obrovské finanční problémy – naše dívky vždy někoho takového znají

Ukazatelé úspěchu:

- děti si celkově více váží peněz a přistupují k hospodaření a nakládání s nimi zodpovědněji
- děti si uvědomují, že se jedná o naprosto zbytečně „vyhozené“ peníze i na základě osobních zkušeností s příbuznými a se známými, kteří prohráli vysoké částky

3.22. Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS (Poruchy autistického spektra)

V podstatě obtížná a závažná oblast primární prevence pro většinu škol a VMV v České republice. Oblast těžká a problematická jak pro samotné nositele této poruchy, která se diagnostikuje na základě jejich chování, tak i pro sociální okolí těchto dětí, které je s nimi v interakci. Stupeň závažnosti poruchy bývá u takto postižených dětí různý, ale i ten nejlehčí značně zhoršuje a sťažuje sociabilitu a tím bezkonfliktní a bezproblémové zařazení jedince do společnosti. Pokud nejsou pedagogičtí pracovní s touto problematikou dostatečně obeznámeni, může dojít k mnoha závažným pochybením a zbytečným excesům, jejichž důsledky mohou být pro děti závažné a jejich náprava značně obtížná.

Cíle:

- respektováním a využíváním všech dostupných poznatků o správném a vhodném přístupu k dětem s touto poruchou vytvářet co nejvhodnější prostředí pro klidný a harmonický rozvoj jejich osobnosti
- snažit se o vytvoření vztahu s dítětem s poruchou autistického spektra založeného na co možná největší důvěře, vzájemném pochopení a toleranci
- postupně dennodenně budovat tento vztah a motivovat ke stejnému i ostatní děti v našem zařízení

Prostředky:

- obsírně a dostatečně seznámit pedagogické i ostatní pracovníky zařízení s problematikou poruch autistického spektra, aby jejich přístup k takto postiženým dětem byl na vysoké profesionální úrovni, pokud možno s vyloučením zbytečných konfliktů a nedorozumění
- vhodnou formou informovat ostatní děti, aby se k takto postiženému jedinci chovaly vhodně, s citem a předcházely tím různým střetům a jejich zbytečnému gradování

- vysvětlit jim, že striktně individuální přístup k jedincům s poruchou autistického spektra není jejich protěžování, ale nutnost, důležitá pro jejich začlenění do kolektivu a zvládání jednotlivých situací a úkolů

Ukazatelé úspěchu:

- pedagogičtí pracovníci se chovají a vystupují dle odborných poznatků při práci s dětmi s poruchou autistického spektra
- daří se navázat vztah a získat důvěru dítěte s PAS k pedagogickým i jiným pracovníkům, snižovat počet afektivních záchvatů a jiných nežádoucích projevů, které doprovázejí jejich poruchu
- děti si uvědomují, že odlišný přístup je nutný, nežárlí, nepoukazují na „nespravedlnost“, zlepšily se interpersonální vztahy mezi dítětem s PAS a ostatními dětmi v zařízení

4. Priority zaměření MPP ve školním roce 2023/2024

4.1. Eliminace NEŽÁDOUCÍCH projevů chování, zejména:

1. Experimentování a **zneužívání nikotinu, alkoholu** a dalších návykových látek, zejména **marihuany** – preventivní programy zaměřené na tuto tematiku, psychologická pomoc;
2. **Sexuální výchova** – preventivní programy zaměřené na rizika spojená s předčasnými sexuálními zkušenostmi, ochrana před otěhotněním a před pohlavními chorobami
3. **Šikana** (včetně **kyberšikany**), **psychické i fyzické projevy**, vyčleňování jedinců nebo celých skupin z kolektivu – preventivní programy zaměřené na tuto problematiku, aktivity zaměřené na spolupráci, toleranci, vzájemnou důvěru apod., které podpoří pocit bezpečí a příjemné klima v zařízení;
4. **Krizové situace spojené s násilím, projevy agresivity a netolerance** – dodržování pravidel stanovených vnitřním řádem zařízení, motivační a kázeňská opatření, psychologická práce se skupinou apod.
5. Prevence **úteků ze zařízení** – podpora styku s osobami odpovědnými za výchovu, spolupráce s rodinou, OSPOD, řešení složitých vztahů (případové konference), přívětivé klima v zařízení, vytváření přátelských vztahů mezi dětmi a dospělými.

4.2. Podpora ŽÁDOUCÍHO chování, zejména:

1. **Vhodné trávení volného času** – pestrá nabídka a využívání různorodých volnočasových aktivit, zájmové kroužky, různé akce, soutěže apod.;
2. Podpora **zdravého životního stylu** – motivační program pro změnu životního stylu směrem k podpoře zdraví (odmítání návykových látek, pravidelné pohybové aktivity, pestrý jídelníček, bezpečné sexuální chování...);
3. Pravidelná **příprava na vyučování** – přijetí vlastní odpovědnosti za školní výsledky, motivace k volbě následného vzdělávání a profesního uplatnění (výběr učebního/studijního oboru), význam vzdělání pro život;
4. **Rozvoj samostatnosti a příprava na další život** – příprava stravy, péče o ošacení, obuv o svěřené prostory aj.;
5. Podchycení a **rozvoj dovedností a talentu** – individuální lekce hry na hudební nástroj, tanec, sportovní aktivity, výtvarné činnosti apod.

5. Činnosti nutné k dosažení cílů.

5.1. Realizace v rámci vzdělávací činnosti.

Začlenění témat prevence sociálně patologických jevů do výuky napomáhá lepší kontinuitě celého preventivního působení. Vedle celkového formování osobnosti žákyň a budování pozitivního sociálního klima v kolektivu se v hodinách zaměřujeme i na co nejkvalitnější informovanost žákyň z oblasti problematiky prevence rizikového chování.

Prvořadým úkolem všech vyučujících je neustále pracovat na příznivém a otevřeném pracovním prostředí, kde se dívky zbaví ostychu a bez obav řeknou slušnou formou svůj názor. Za realizaci odpovídají vyučující jednotlivých předmětů.

- **Český jazyk a literatura:**

slohové práce a cvičení na téma šikana, rasismus, kriminalita mládeže, právní odpovědnost, mezilidské vztahy, charitativní činnost, volnočasové aktivity apod., reflexe na preventivní programy a mimoškolní akce věnované prevenci v širším kontextu;

- **Matematika:**

statistická šetření a dotazníkové akce (procenta, grafy), finanční gramotnost, hospodaření domácnosti;

- **Informatika:**

informace o bezpečném internetu a nebezpečí ztráty identity na sociálních sítích, pojmy kyberšikana, kyberstalking;

- **Občanská výchova:**

návykové látky a legislativa, právo a trestní odpovědnost; subkultury, náboženská hnutí, systém demokratického státu, samospráva;

- **Přírodověda/Přírodopis:**

informace o lidském těle a jeho fungování, způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky, zvládnutí první pomoci, negativní dopad nezdravého životního stylu na lidský organismus, ekologie, dopad návykových látek na lidský organismus, sexualita;

- **Chemie:**

kouření, chemická složení a působení v organismu, dělení drog, chemické složení a jejich negativní působení na organismus;

- **Zeměpis:**

problematika chudých zemí, humanitární pomoc, problematika zdravého životního stylu v jednotlivých zemích, země s největší produkcí a distribucí drog, interkulturní rozdíly apod.;

- **Výtvarná výchova:**

vytvoření plakátů a výzdoby školy k danému tematickému bloku, výtvarné aktivity ztvárňující problematiku rizikového chování a zdravého životního stylu jako protipólu apod. rozvoj talentu;

- **Výchova ke zdraví:**

zdravý životní styl, podpora zdraví (testy na www.odrogach.cz), poruchy příjmu potravy, práce s informacemi z oblasti zneužívání návykových látek a rizikového chování při tvorbě projektů, zdravé sebevědomí a vztahy;

- **Tělesná výchova:**

různorodé pohybové aktivity, dodržování pravidel her, fair play, zvládání stresu a soutěže, podpora pohybových aktivit, příprava na soutěže;

- **Pracovní vyučování:**

zdraví na talíři, příprava zdravých pokrmů ze základních surovin;

- **Hudební výchova:**

depistáž a rozvoj talentu;

- **Etická výchova:**

sebepoznání, sebepojetí, osobnostní rozvoj, postoje a hodnoty, zdravé sebevědomí; hodnota zdraví a ovlivňování zdravotního stavu, chování mezi členy rodiny, chlapci a dívkami, vztahy v rodině, hry na upevnění třídního kolektivu, mezilidských vztahů, sexuální výchova, řešení krizových situací apod.

5.2. Realizace v rámci výchovných činností

Prolínání témat prevence sociálně patologických jevů ve výchově je stěžejní pro celé preventivní působení na děti. Vybudování pozitivního, bezpečného a vstřícného klima má pozitivní vliv na žádoucí změny v projevech chování dětí. Dbáme na dodržování pravidel slušného chování dětí vůči sobě navzájem i vůči dospělým, což je předpokladem pro změnu vnímání, postojů a hodnot u dětí. Ve výchově se zaměřujeme na všechny oblasti problematiky prevence rizikového chování.

Prvořadým úkolem všech pedagogických pracovníků je vytvářet příznivé a otevřené prostředí, kde mohou dívky získat důvěru k dospělým, zbavit se ostychu a bez obav se svěřit se

svými problémy a starostmi. Za realizaci odpovídají všichni pedagogičtí pracovníci, ve výchově především vychovatelé a asistenti pedagoga.

- **příprava na vyučování**

zodpovědnost za školní výsledky, motivace k budoucí volbě povolání, rozvoj čtenářství, význam vzdělání pro život, povinnost školní docházky (eliminace záškoláctví – úteky);

- **výchovně vzdělávací činnost – rozvoj dovedností, návyků a sebeobslužných činností**

dodržování pravidel stanovených vnitřním řádem, motivační systém hodnocení, příprava na samostatný život (celodenní příprava stravy, samostatná péče o ošacení...), estetizace prostředí, udržování pořádku, zodpovědnost, péče o okolí a zahradu, ekologie, zodpovědnost za svěřený majetek (prevence vandalizmu) apod.;

- **zájmová činnost – výchovná, vzdělávací, zájmová a tematická rekreační činnost, skupinová i individuální**

pestrá nabídka a využívání různorodých volnočasových aktivit, široké spektrum kroužků, realizace a účast na různých akcích, soutěžích, projektech zaměřených na rozvoj dovedností, schopností i vědomostí, příprava na různé soutěže, příprava různých aktivit pro rozvoj spolupráce a kooperace, využití ročních období pro různorodé aktivity, dobrých a přátelských vztahů, eliminace stereotypu a nudy;

- **rekreační činnost – činnost spojená s pobytem mimo zařízení**

aktivity, soutěže a různé akce mimo zařízení, nové zkušenosti a přátelství, seberealizace, nacházení vlastních možností a limitů, komparace prostředí a zkušeností;

- **reedukační činnost – osvětová, metodická a odborná činnost, vedení k prevenci sociálně patologických jevů**

realizace preventivních programů zaměřených na tematiku prevence rizikového chování a minimalizaci šikany, motivační a kázeňská opatření, aktivity zaměřené na spolupráci, toleranci a vzájemnou důvěru, psychoterapeutická činnost se skupinou, vytváření bezpečného klima v zařízení;

- **individuální přístup – zejména vytvoření podmínek pro speciálně pedagogický a terapeutický přístup, rozvoj nadaných dětí**

psychoterapeutická pomoc při zvládání náročných situací, rozvoj osobnosti pomocí různých terapií, pomoc při řešení problémů a složitých vztahů v rodině, individuální práce a rozvoj talentu u dětí.

6. V průběhu realizace tohoto plánu budou plněny následující úkoly:

1. **Účast** pedagogů pověřených prací v této oblasti na **odborných seminářích, kurzech** a dalším sebevzdělávání z různých dostupných zdrojů. Pedagogičtí pracovníci si mohou zapůjčit propagační materiály, metodické pomůcky a odborné knihy, potřebné k samostudiu.
2. **Spolupráce** pověřených pedagogických pracovníků se školní psycholožkou, s etopedem, sociální pracovnící a všemi dalšími pedagogickými pracovníky při řešení problémů dětí (metodická setkání min. 1x za měsíc a v případě potřeby).
3. **Poskytování důležitých informací** mezi pedagogickými pracovníky (zázpisy do červené knihy – vysoká priorita, vše podstatné uvádět v systému EVIX a EduPage).
4. Průběžné dokupování **odborných knih a časopisů** do učitelské knihovny, zvyšování informovanosti učitelů a vychovatelů.
5. **Zaměření pozornosti** na děti s nejvíce problémovým chováním. Snaha omezit jejich negativní působení na ostatní děti, **hledání motivace** dítěte ke změně.
6. Sledování jevů, které mohou signalizovat **počínající zneužívání návykových látek** a provádět orientační testy na požití návykových látek po kritických situacích – dovolenky, vycházky, prázdniny.
7. **Využívání nabídky** akcí organizací zabývajících se danou problematikou – Vila Doris v Šumperku, K – centrum Šumperk a Poradna zdraví Šumperk, PPP Šumperk aj.
8. **Podpora projektů**, které motivují děti ke vhodnému využívání volného času (např. práce na školním časopise aj.).
9. U dětí majících sklon k **sebepoškozování** předcházet krizovým situacím, ale zároveň se nenechat tímto „tlakem“ z jejich strany vydírat. Citlivý přístup i při řešení negativních projevů chování. Pravidelná terapeutická intervence ze strany školní psycholožky či etopeda, v případě nutnosti spolupráce s odbornými pracovišti.
10. **Využívání schránky důvěry a nástěnky** u ní umístěné (telefonní čísla Linky důvěry, Krizového centra).

7. Realizace minimálního preventivního programu.

Na celkové **realizaci** minimálního preventivního programu prevence rizikového chování a minimalizace šikany (MPP) se podílí vedení školy, pedagogové pověřeni prací v této oblasti, školní psychologka, etoped, sociální pracovnice, ostatní pedagogičtí pracovníci školy, v případě potřeby okresní metodik prevence, dětský lékař, pracovník pedagogicko-psychologické poradny, sociální odbor, policie ČR, psychiatr.

Kromě běžných výchovně vzdělávacích činností, je nutné zajištění odpovídajícího **pedagogického dohledu** nad dětmi během všech přestávek v prostorách školy, v době vydávání jídla v jídelně, během volnočasových aktivit, při přesunech mezi budovami a na společných akcích (prevence šikany a dalšího nevhodného chování neslučitelného s denním řádem našeho zařízení).

Zjišťování situace a klima v zařízení bude prováděno dvakrát za školní rok anonymním **dotazníkovým šetřením**, které bude zaměřené na klima v zařízení, a to jak ve škole, tak i na domově při výchovných činnostech. Po vyhodnocení budou přijata opatření, která by měla zlepšit stávající situaci.

Prevence sociálně patologických jevů je **součástí školního řádu i vnitřního řádu zařízení**. Dojde-li k porušení ustanovení školního nebo vnitřního řádu, bude postupováno v souladu s jejich ustanoveními. Témata prevence rizikového chování a minimalizace šikany jsou zakomponována ve **školním vzdělávacím programu pro základní vzdělávání** „Dobrá vyhlídka pro všechny aneb společně to zvládneme“ a ve **školním vzdělávacím programu výchovné činnosti** „Dobrá vyhlídka na lepší budoucnost aneb s pravidly to jde lépe“.

Všichni pedagogičtí pracovníci zodpovídají za výchovu a vzdělávání v klidném, bezpečném, prosociálním a rovném přístupu k dětem. Všechny nežádoucí projevy rizikového chování a šikany mezi našimi dětmi je **nutno řešit neprodleně** a v souladu s vnitřním řádem zařízení nebo školním řádem. Prioritou je bezpečnost a ochrana zdraví všech dětí a zaměstnanců zařízení.

V případě, kdy selže prevence, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- 1) Individuální, řízený pohovor s dítětem, zápis a poučení o dalším postupu, podpisy zúčastněných osob;
- 2) Individuální psychoterapie;

- 3) Podle daných možností spolupráce s osobami odpovědnými za výchovu, s rodinou, OSPOD, kurátory;
- 4) Doporučení, zorganizování kontaktu a spolupráce s příslušnými odborníky;
- 5) V případě dealerství drog a dalších závažných skutků bude podáno oznámení Policii ČR.

Děti mají možnost konzultovat své problémy s jakýmkoliv pracovníkem zařízení, který si získal jejich důvěru. Kdykoli během dne si mohou požádat o konzultaci s odbornými pracovníky – etopedem, psycholožkou, případně sociální pracovníci. Mohou se též obrátit kdykoli na vedení zařízení – ředitelku, zástupce ředitelky, vedoucího vychovatele. Všichni pedagogičtí pracovníci se podněty dětí musí zabývat, poskytnout pomoc, případně společně situaci prokonzultovat, tak aby byl brán zřetel na zájem dítěte. S případnými závěry dítě bezprostředně seznámit. Nepříjemné zprávy sdělit citlivým způsobem, zpět do kolektivu mezi ostatní děti zařadit dítě po zklidnění.

8. Metody práce.

V rámci vzdělávání ve škole jsou a budou i nadále kromě tradičních postupů práce využívány metody, které se osvědčily s využitím projektového vyučování, a které budou probíhat mezipředmětově. Výchova je organizována při režimových činnostech a ve volnočasových aktivitách s využitím praktických činností na domově a akcích pořádaných domovem.

Některé používané metody práce:

- Výklad, přednáška (poskytování verbálních informací podpořených názornými ukázkami nebo prezentací)
- Samostatná práce (vyhledávání informací, příprava prezentací, koláží, referátů na dané nebo libovolné téma a vlastní prezentace samostatné práce)
- Rozhovory, besedy, diskuse, ankety (schopnost přijímat názory a argumenty druhých a zároveň slušnou formou obhajovat svoje vlastní).
- Sociální hry, hraní určitých sociálních rolí, obhajoba odpovídajícího, správného názoru, trénování způsobu odmítání.
- Práce párová (ve dvojicích), nebo skupinová ve třídě, nebo jiných prostorách.
- Projektové vyučování
- Experiment (objevování souvislostí, hledání řešení...)
- Dlouhodobé projekty (např. EVVO – péče o okolí zařízení, vytvoření bylinkové zahrádky a péče o ni)
- Metoda E-U-R (evokace – uvědomění – reflexe) aj.
- Kritické myšlení
- Spontánní činnost

Nejdůležitější součástí úspěšné práce je vhodná motivace a naladění se na „problém“, možnost volby a projev vlastní kreativity. Práce se zkušeností, s chybou – která by měla být vnímána jako prostředek k pochopení a jako užitečná zkušenost, ze které bychom se měli poučit. Mít možnost svou chybu napravit.

9. Seznam spolupracujících institucí a odborníků podílejících se na prevenci rizikového chování.

Název: **MěÚ Šumperk, odbor sociálních věcí, odd. sociálně-právní ochrany a prevence .**

Kontaktní adresa: Lautnerova 1, 787 01 Šumperk

Název: **Probační a mediační služba.**

Kontaktní adresa: M. R. Štefánika 1059/20 787 01 Šumperk

Telefon: +420 583 391 357

Mobil: +420 737 247 465

Email: fklic@pms.justice.cz

WWW: <https://www.pmscr.cz>

Mgr. Eva Hasalová: 734362942

Název: **Poradna pro ženy a dívky.**

Kontaktní adresa: Farní 1, 789 01 Zábřeh

Název: **Policie ČR Šumperk.**

Kontaktní adresa: Havlíčkova 2913/8, 787 01 Šumperk

Telefon: 974779299

Název: **Nízkoprahový klub Rachot (PONTIS Šumperk, o.p.s).**

Kontaktní adresa: Gen. Svobody 2800 / 68 G

Šumperk, 787 01

Telefon: [+420 583 550 237](tel:+420583550237) **GSM:** [+420 777 716 031](tel:+420777716031) **E-mail:** rachot@pontis.cz,

hanakova.lubica@pontis.cz **Web:** <http://www.pontis.cz/ohrozena-mladez/>

Otevírací doba: všechny měsíce Po 13:00 - 18:00 Út 13:00 - 18:00 St 13:00 - 18:00 Čt 13:00 - 18:00 Pá 13:00 - 18:00

Název: **Kontaktní a poradenské centrum Krédo.**

Kontaktní adresa: Temenická 2621/1, 787 01 Šumperk;

K-centrum Krédo je otevřeno: PO – PÁ v době od 8.00 – 16.30 hod.,

tel.: 583550235, mobil: 774716020, emailu: fouskova.martina@pontis.cz

Název: Poradna zdraví.

Kontaktní adresa: 8. května 20, 787 01 Šumperk;

Zdravotně výchovná a vzdělávací činnost (přednášky, besedy). Realizace porojektů, aktivit a kampaní podpory zdraví. Poradenská a konzultační činnost.

tel.: 732 960 137, emailu: jolana.keprtova@seznam.cz, Web: www.pz-prevence.cz

Název: Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje.

Kontaktní adresa: Husitská 12, 787 01 Šumperk

Telefon: 583215279; email: ppp.spk-prevence@seznam.cz

Název: Středisko volného času a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků DORIS Šumperk.

Kontaktní adresa: Komenského 810/9, 787 01 Šumperk;

tel.: 583214214, emailu: info@dosris.cz, Web: www.doris.cz

10. Způsoby prezentace MPP a jeho plnění

Minimální preventivní program prevence rizikového chování a minimalizace šikany je představen a schválen pro daný školní rok na zahajovací pedagogické radě. Všichni pedagogičtí pracovníci mají povinnost se s jeho obsahem seznámit. Je schválen školskou radou a zveřejněn na webových stránkách zařízení. V tištěné podobě je vyvěšen v zádveři vstupu do domova a na chodbě před kanceláři v budově školy.

10.1. Prezentace a plnění MPP ve škole

S plánem MPP pro daný školní rok jsou učitelé seznámeni na počátku školního roku, do jeho realizace se aktivně zapojují. **Ve svých tematických plánech v daných předmětech zohlední aktivity a zařadí témata** v rámci prevence rizikového chování a minimalizace šikany. Třídní učitelé na pravidelných třídnických hodinách hodnotí chování žákyň a přijímají adekvátní opatření k eliminaci nežádoucích projevů chování a motivují je ke zlepšení. Většina témat prolíná napříč vzdělávacím obsahem, běžným životem školy i prostřednictvím projektů a akcí, které mohou být připraveny a realizovány pod záštitou odborných organizací.

Žákyně jsou o plánovaných projektech a akcích předem informovány, aktivně se zapojují do jejich realizace. Výstava výstupů z realizovaných projektů je realizována v prostorách školy a zařízení. Fotodokumentace je prezentována ve školním časopise, na komunitách, na webových stránkách zařízení a na facebooku.

10.2. Prezentace a plnění MPP v domově

S plánem MPP jsou pro daný školní rok vychovatelé seznámeni na první pedagogické radě a do jeho realizace se během školního roku aktivně zapojují. Jsou povinni se s MPP podrobně seznámit. **Ve svých týdenních výchovných plánech zařazují aktivity a činnosti vyplývající ze školního vzdělávacího programu výchovné činnosti se zohledněním témat preventivního programu.** Všechny činnosti ve výchově mají úzkou vazbu k MPP. Cílem je eliminace rizikového chování a motivace k pozitivním změnám v chování dětí.

Děti jsou o plánovaných akcích předem informovány, motivovány k účasti na ní a následně se do akce zapojují. Fotodokumentace je prezentována na webových stránkách zařízení a na facebooku zařízení. Zhodnocení akcí probíhá na komunitě.

11. Evaluace

Základním podkladem a výchozím materiálem pro hodnocení úspěšnosti a plnění jednotlivých cílů MPP jsou poznatky plynoucí z pravidelného čtvrtletního hodnocení, průběžné reflexe našich dětí, jejich názory získané formou anonymních dotazníků a zpětné vazby pedagogických pracovníků.

Čtvrtletní hodnocení plnění MPP je pravidelně vypracováno a prezentováno na pedagogických radách, kde se schází všichni pedagogičtí pracovníci. Čtvrtletní hodnocení, pololetní, tři čtvrtletní a závěrečné hodnocení je součástí zápisu z pedagogické rady.

Hodnocení plnění cílů MPP je součástí výroční zprávy.

Zpracoval: Bc. Viktor Salčík

Pedagogická rada projednala a schválila dne: 28. 08. 2023

Účinnost od 1. 9. 2023

Mgr. Stanislava Tóthová – ředitelka